

**UCHWAŁA NR LXXXVI/608/2024
RADY MIEJSKIEJ W GOŁDAPI**

z dnia 2 lutego 2024 r.

**w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap
na lata 2024-2031"**

Działając na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap na lata 2024-2031” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gołdapi.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Wojciech Hołdyński

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Kontekst prawny Strategii	5
2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	7
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Gołdap	13
3.1. Położenie i ludność.....	13
3.2. Lokalna gospodarka i rynek pracy	15
3.3. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej.....	17
4. System pomocy i wsparcia w Gminie Gołdap	21
4.1. Zasoby instytucjonalne.....	21
4.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych	21
5. Sytuacja wybranych grup społecznych	24
5.1. Rodziny z dziećmi	24
5.2. Osoby i rodziny doświadczające dysfunkcji.....	26
5.3. Osoby niepracujące, ubogie	28
5.4. Osoby z niepełnosprawnościami i długotrwale chorujące.....	31
5.5. Osoby starsze	32
6. Usługi społeczne z perspektywy mieszkańców	35
6.1. Wyniki badań wśród dorosłych	35
6.2. Wyniki.....	41
7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	45
8. Cele i kierunki działań.....	49
9. Sposób realizacji Strategii.....	57
9.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej ...	57
9.2. Koordynacja wdrażania Strategii.....	58
9.3. Ramy finansowe	58
9.4. Monitoring Strategii	60
Spis tabel	61
Spis wykresów	61

która posłużyła identyfikacji i opisowi zjawisk społecznych oraz opracowaniu wniosków i wskazówek, które pozwoliły zaplanować cele i kierunki działań. Diagnoza aktualnej sytuacji społecznej uwzględnia czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne objawy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni ostatnich 3-5 lat, a w niektórych przypadkach nawet dłuższym, aby uwypuklić zachodzące procesy.

Wśród głównych źródeł danych, wykorzystanych do opracowania diagnozy sytuacji społecznej Gminy Gołdap, należy wskazać Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej i sprawozdania sporządzane przez gminę, sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Gołdapi, raporty o stanie Gminy, a także inne informacje dostępne m.in. na stronach internetowych. Przy opracowaniu diagnozy, przyjęto zasadę posługiwania się najbardziej aktualnymi danymi rocznymi, aby zapewnić ich porównywalność na przestrzeni całego okresu analizy. Część diagnostyczna obejmuje również wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Gołdap w okresie sierpień-październik, służącego rozpoznaniu potrzeb i oczekiwań względem rozwoju społecznego gminy.

Część wdrożeniowa Strategii zawiera wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, wypracowane na podstawie diagnozy sytuacji społecznej gminy, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań prawnych i programowych. Określone w niej zostały również ramy formalno-prawne procesu realizacji Strategii, metody i narzędzia monitoringu, usługi i zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej oraz główne źródła finansowania działań.

Podstawowe założenia realizacyjne Strategii zostały wypracowane w trakcie warsztatów planowania strategicznego, które odbyły się w dniu 20 października 2023 roku w siedzibie Urzędu Miejskiego w Gołdapi. W spotkaniu wzięło udział 35 osób, w tym przedstawiciele następujących podmiotów: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gołdapi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi, Powiatowy Urząd Pracy w Gołdapi, Urząd Miejski w Gołdapi, Radni Miejscy, Komenda Powiatowa Policji w Gołdapi, Powiatowa Komenda Straży Pożarnej w Gołdapi, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gołdapi, Szkoły Podstawowe: Galwecie, Boćwinka, nr 3, nr 2, nr 1, Grabowo, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zespół Szkół Zawodowych w Gołdapi, Stowarzyszenie TEEN CHALLENGE Chrześcijańska Misja Społeczna, Dom Kultury w Gołdapi, Środowiskowy Dom Samopomocy „Słoneczny Dom” w Gołdapi, Stowarzyszenie Dobry Start w Gołdapi, Parafia Św. Leona w Gołdapi oraz szpital Gold Medica w Gołdapi.

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo Energetyczne;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych;
- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka;
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych;
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych odbywa się na podstawie przepisów wskazanych wyżej ustaw, a także szeregu innych, których tu nie wymieniono, a które regulują obowiązki organów gminy, sposób realizacji zadań własnych, jak również określają katalog dostępnych narzędzi.

Osiągnięcie wskazanego celu będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności; równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta w 2017 roku przez Radę Ministrów jako aktualizacja *Strategii Rozwoju Kraju 2020*. Określa ona podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym, przedstawiając nowy model rozwoju, czyli rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony.

Główny cel Strategii stanowi „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

Strategia Rozwoju Usług Społecznych została przyjęta w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów. Jej głównym celem jest deinstytucjonalizacja, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wśród najważniejszych założeń tego dokumentu można wskazać:

- zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,
- stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

W dniu 13 września 2021 roku Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030*. Priorytety określone w dokumencie koncentrują się na zagadnieniach takich jak usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu; przeciwdziałanie

zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych, zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych, a także system wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030

Obszar wsparcia osób z niepełnosprawnościami również opiera się obecnie na dokumencie strategicznym, jakim jest *Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030*, przyjęta w dniu 16 lutego 2021 roku przez Radę Ministrów. Jej główny cel stanowi włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Dokument składa się z ośmiu priorytetów, takich jak niezależne życie, dostępność, edukacja, praca, warunki życia i ochrona socjalna, budowanie świadomości oraz koordynacja. W ich ramach planowane są takie działania jak np. zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji, wczesna pomoc, edukacja włączająca, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności, dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego i inne.

Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Na poziomie regionalnym w dniu 18 lutego 2020 roku Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił strategię rozwoju regionu pn. *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, która zastąpiła dotychczasową strategię obowiązującą do 2025 roku. Zmiany osadzone są w tej samej wizji rozwoju, którą Zarząd Województwa chce urzeczywistnić w układzie trzech kluczowych priorytetów: społeczeństwo, gospodarka i relacje. Modyfikacji uległ układ celów strategicznych z wyraźnym położeniem akcentów na kompetencje mieszkańców. W latach 2020-2030 w centrum Strategii stawiany jest mieszkaniowiec regionu.

Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

W dniu 28 września 2021 roku została przyjęta przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego *Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata*

- 3) Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego z koszykiem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby wymagającej wsparcia.
- 4) Wzmocnienie potencjału kompetencyjnego kadr systemu pomocy i integracji społecznej oraz promowanie zawodów pomocowych.
- 5) Wzmacnianie, promowanie i inspirowanie partnerstw publiczno-społecznych.
- 6) Wzmacnianie, promowanie i inspirowanie współpracy międzysektorowej.
- 7) Wzmacnianie i promowanie wolontariatu.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gołdap do roku 2030

Istotne dla gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych są założenia *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gołdap do roku 2030*. Odnosi się ona głównie do trzeciego celu szczegółowego, tj. *Wzrost aktywności społecznej*, którego realizacji będą służyć w szczególności takie cele operacyjne jak: poprawa infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich, kreowanie rozwiązań z zakresu włączenia społecznego, wzrost zaangażowania mieszkańców w życie społeczności lokalnej i całej Gminy.

W ramach działań zaplanowano m.in. zapewnienie dostępności różnych form opieki i wsparcia dla osób o ograniczonej samodzielności, stworzenie otoczenia społecznego sprzyjającego aktywności i integracji osób starszych, chorujących oraz z niepełnosprawnościami, pomoc psychologiczna, terapeutyczna, rehabilitacyjna oraz inne formy wsparcia dla osób i rodzin w kryzysie, a także poprawa wsparcia instytucyjnego i środowiskowego dla osób bezdomnych, z niepełnosprawnościami i osób starszych.

roku liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o 42, natomiast liczba zgonów wzrosła o 12, co spowodowało zmniejszenie wartości przyrostu naturalnego w gminie o 54.

Wpływ na kształtowanie się liczby ludności gminy mają również migracje. W badanym okresie saldo migracji również wykazywało wartości ujemne (od -62 do -77). W 2022 roku ukształtowało się na poziomie -77, co oznacza spadek w porównaniu do 2020 roku o 10.

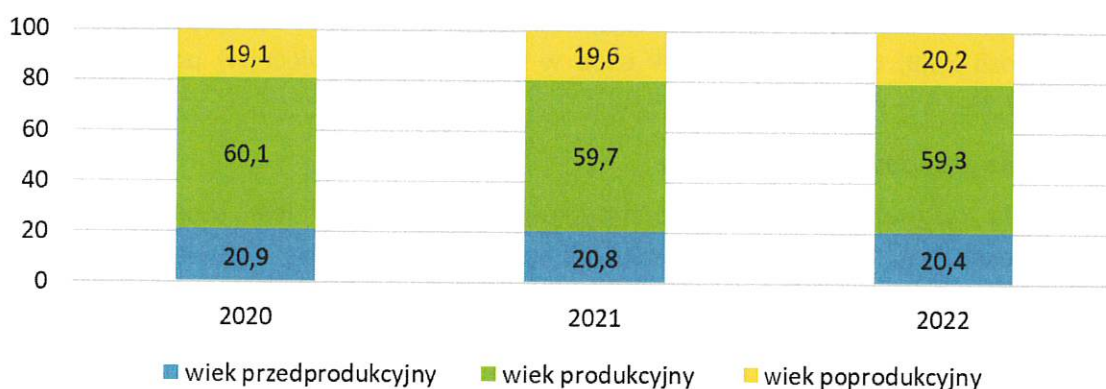
Tabela 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności Gminy Gołdap w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Urodzenia żywe	184	162	142
Zgony ogółem	206	224	218
Przyrost naturalny	-22	-62	-76
Zameldowania	185	193	184
Wymeldowania	252	255	261
Saldo migracji	-67	-62	-77

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W ostatnich dziesięcioleciach w Polsce, podobnie jak w innych krajach rozwiniętych, coraz silniej zaznacza się zjawisko *starzenia się społeczeństwa*. I choć starzenie się i starość są wpisane w cykl życia ludzkiego, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość powodują, że społeczeństwo starzeje się intensywniej niż kiedyś. Oznacza to, że w jego strukturze coraz większy odsetek stanowią ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe mają coraz mniejszy udział. Zjawisko *starzenia się* cechuje również społeczeństwo Gminy Gołdap.

Wykres 1. Mieszkańcy Gminy Gołdap według ekonomicznych grup wieku w latach 2020-2022 (w %)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W okresie od 2020 do 2022 roku w gminie można było zaobserwować:

- spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 17 roku życia z 20,9% w pierwszym roku analizy do 20,4% w ostatnim;
- spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – z 60,1% do 59,3%;

na wyższym poziomie niż w całym powiecie, gdzie wynosiły odpowiednio 95 i 159,3 podmiotów. Również wyższe nasycenie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W 2022 roku na 1 000 mieszkańców gminy przypadały 73 takie osoby, natomiast na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 12,34 osób prowadzących działalność gospodarczą. Wskaźniki te w powiecie kształtowały się na poziomie 68 i 11,47.

Tabela 4. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Gołdap w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Podmioty wpisane do REGON na 1 000 ludności	98	98	102
Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	162,6	164,5	171,3
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności	70	70	73
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	11,62	11,80	12,34

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Gołdap przeważają podmioty zatrudniające do 9 osób – w 2022 roku stanowiły one 96,2% ogółu, w dalszej kolejności są podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób (2,8%). W 2022 roku 19 podmiotów liczyło od 50 do 249 pracowników (1,0%), a jeden podmiot – od 250 do 999 pracowników.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Gołdap w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
0-9	1823	1827	1881
10-49	59	57	55
50-249	18	18	19
250-999	1	1	1
Razem	1901	1903	1956

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, na terenie gminy dominują podmioty funkcjonujące w sekcjach F – *Budownictwo* (354; 18,1%) oraz G – *Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (317; 16,2%). W dalszej kolejności można wskazać sekcję L – *Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości* (206; 10,5%), C – *Przetwórstwo przemysłowe* (188; 9,6%) oraz SIT *Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby* (174; 8,9%).

O sytuacji społeczno-ekonomicznej może świadczyć wysokość stopy bezrobocia oraz jej relacja w stosunku do wartości krajowych i wojewódzkich. Obrazuje ona procentowy stosunek liczby ludności bezrobotnej do liczby ludności aktywnej zawodowo. Ze względu na

świadczenia spadła o 285 (o 25,7%), liczba rodzin zmniejszyła się o 90 (o 14,6%), natomiast liczba osób w rodzinach o 250 (o 15,1%).

Tabela 6. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Gołdap w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	1110	981	825
- świadczenia pieniężne	499	402	275
- świadczenia niepieniężne	637	606	582
Liczba rodzin	616	569	526
Liczba osób w rodzinach	1661	1520	1411

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.

Struktura świadczeń przyznawanych przez OPS w Gołdapi wskazuje na przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych, które w 2022 zostały przyznane 582 osobom, które stanowiły 70,5% ogółu świadczeniobiorców. Świadczenia pieniężne w tym czasie otrzymało 275 osób, tj. 33,3%.

Tabela 7. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Gołdap w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Zasiłek stały	96	85	92
- dla osoby samotnie gospodarującej	83	76	81
- dla osoby w rodzinie	13	9	11
Zasiłek okresowy	156	161	142
- z tytułu bezrobocia	124	130	109
- z tytułu długotrwałej choroby	29	31	28
- z tytułu niepełnosprawności	12	6	5
Zasiłek celowy	409	311	159

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej przyznawany był zasiłek celowy – w tym przypadku liczba świadczeniobiorców w 2022 roku wyniosła 159, co oznacza spadek w porównaniu do 2020 roku o 250 osób (o 61,1%). Na drugim miejscu były zasiłki okresowe, który w 2022 roku otrzymały 142 osoby, czyli o 14 osób (o 9,0%) mniej niż w 2020 roku. Większość osób (109; 76,8%) pobierała go z tytułu bezrobocia. Z powodu

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez OPS w Gołdapi w 2022 roku należy wskazać następujące:

- ubóstwo – 266 rodzin (566 osób w rodzinach);
- bezrobocie – 231 rodzin (744 osoby);
- niepełnosprawność – 152 rodziny (284 osoby);
- długotrwała lub ciężka choroba – 133 rodziny (198 osób);
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 89 rodzin (483 osoby), w tym potrzeba ochrony wielodzietności – 79 rodzin (438 osób);
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 42 rodziny (160 osób).

Pozostałe powody udzielania świadczeń pomocy społecznej w gminie występowały rzadziej lub wcale. W 2022 roku 25 rodzin (36 osób) otrzymało wsparcie z powodu alkoholizmu, 39 rodzin (39 osób) z powodu bezdomności, 13 rodzin (24 osoby) z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, 3 rodziny (15 osób) z powodu przemocy w rodzinie, 2 osoby z powodu narkomanii oraz 1 rodzina (4 osoby) z powodu zdarzenia losowego.

zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie pracy oraz organizacje pozarządowe.

W świetle danych Krajowego Rejestru Sądowego na terenie Gminy Gołdap zarejestrowanych było 60 podmiotów, nie licząc podmiotów w stanie likwidacji. Są to organizacje działające w obszarze rozwoju lokalnego, kultury, kultury fizycznej i sportu, bezpieczeństwa publicznego, a także pomocy osobom z niepełnosprawnościami, wsparcia dziecka i rodziny, hobbystyczne i inne. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w gminie w zakresie, o którym mowa w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych może wyrażać się w możliwości realizacji usług w wymienionych obszarach. Skala działalności w większości przypadków może wskazywać jednak na niewielką zdolność do świadczenia usług społecznych, w szczególności z uwagi na możliwości kadrowe, finansowe oraz warunki organizacyjne tych podmiotów.

Przykładem aktywnej działalności organizacji w obszarze usług społecznych jest Stowarzyszenie „Dobry Start”, które prowadzi Niepubliczną Szkołę Terapeutyczną „Dobry Start” oraz Niepubliczne Przedszkole „Zuchowa Przygoda”. Funkcjonuje tu również Stowarzyszenie Gołdapski Fundusz Lokalny, które od 2002 roku działa na rzecz rozwoju społeczności lokalnych północno-wschodnich Mazur poprzez m.in. program stypendialny, grantowy Działaj Lokalnie oraz Centrum Wspierania Aktywności Społecznej. Stowarzyszenie Partnerstwo Sztuk prowadzi natomiast Centrum Wolontariatu w Gołdapi. Są to jedynie przykłady aktywnych organizacji lokalnych, wskazujące na potencjał w zakresie realizacji usług społecznych, nie wyczerpują natomiast informacji o potencjale całego sektora.

Współpraca Gminy Gołdap z organizacjami pozarządowymi odbywa się zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej. W 2022 roku organizacje pozarządowe zrealizowały łącznie 23 zadania dofinansowane w ramach konkursów ofert, w łącznej wysokości 453 900,00 zł, na następujące zadania:

- wypoczynek dzieci i młodzieży – 5 000,00 zł
- organizacja spotkań edukacyjnych dzieci i młodzieży – 3 000,00 zł
- upowszechnianie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego poprzez organizację wydarzeń kulturalnych, artystycznych, spektakli, konkursów i wystaw – 16 300,00 zł
- rozwój wspólnot i społeczności lokalnych – 18 000,00 zł
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej – 18 600,00 zł
- promocja i organizacji wolontariatu – 5 000,00 zł
- rozwój sportu – 162 000,00 zł
- rozwój turystyki poprzez prowadzenie Centrum Informacji Turystycznej w Gołdapi – 180 000,00 zł
- pomoc materialna dla uczniów i studentów - 30 000,00 zł
- działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w zakresie

5. Sytuacja wybranych grup społecznych

Lokalna polityka społeczna zmierza do kształtowania warunków i jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby wszyscy członkowie wspólnoty mogli korzystać z dóbr i usług umożliwiających im zaspokojenie potrzeb, wypełnianie różnych ról społecznych oraz rozwój osobisty. Przeszkodą w realizacji tego celu mogą być determinanty wykluczenia społecznego. Szczególnie chodzi o deficyty oraz bariery indywidualne i społeczne dotyczące osoby i grupy, które:

- ✓ nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną, zdobycie odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny;
- ✓ nie posiadają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie;
- ✓ posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych (np. ze względu na zaistnienie niepełnosprawności, długotrwałej choroby, uzależnienia);
- ✓ są przedmiotem niszczącego działania innych osób lub podmiotów (polegającego na stosowaniu przemocy, szantażu, dyskryminacji itp.);
- ✓ żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne)².

W dalszej części niniejszego rozdziału analizie zostaną poddane grupy, które można wyodrębnić ze społeczności lokalnej stosując różne kryteria porządkujące. Analiza będzie miała charakter bardziej jakościowy niż ilościowy, ponieważ nie tylko skala danego zjawiska ma znaczenie, ale też jego intensywność i negatywne skutki społeczne.

5.1. Rodziny z dziećmi

Rodzina jest naturalnym środowiskiem służącym opiece i wychowaniu dzieci. Wypełnia też szereg innych ważnych społecznie funkcji. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą i prawdopodobnie nieuniknioną. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich/w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

² Są to wyznaczniki wykluczenia społecznego zaproponowane w przyjętej w 2004 roku przez Radę Ministrów *Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski* (s. 22-23). Definicja ta, pomimo upływu czasu, wydaje się nadal aktualna.

roku w pieczy przebywało 71 dzieci z terenu Gminy Gołdap, w 2021 roku było to 58 dzieci, a w 2020 roku 47 dzieci. W latach 2020-2022 corocznie do pieczy zastępczej trafiało od 10 do 16 dzieci.

5.2. Osoby i rodziny doświadczające dysfunkcji

Dysfunkcja, według słownika języka polskiego, oznacza „nieprzystosowanie czegoś do pełnienia określonych funkcji”, a w sensie biologicznym – „nieprawidłowe funkcjonowanie komórki, tkanki, narządu lub całego organizmu”³. Z punktu widzenia lokalnej polityki społecznej dysfunkcjami będą zjawiska, które w sposób negatywny wpływają na funkcjonowanie społeczeństwa, w szczególności przemoc w rodzinie oraz uzależnienia.

Dysfunkcje wiążą się z naruszeniami prawa oraz powszechnie przyjętych norm społecznych, a także bardzo często z degradacją psychiczną i/lub fizyczną osób nimi dotkniętych. Ponadto towarzyszą im trudności życiowe i bariery, takie jak: ubóstwo w sferze materialnej i intelektualnej, bierność społeczno-zawodowa, niski poziom kompetencji interpersonalnych, niedojrzałość emocjonalna rodziców, nieumiejętność pełnienia ról rodzicielskich i małżeńskich, problemy opiekuńczo-wychowawcze. Kwestie te przenoszą się na otoczenie sąsiedzkie oraz środowisko szkolne. W odniesieniu do dzieci i młodzieży skutkiem negatywnych zjawisk są m.in. zaburzenia emocjonalne, schorzenia zdrowotne, trudności w przystosowaniu się do środowiska oraz w kontaktach z innymi ludźmi, mogące objawiać się depresją, nerwicami lub nadpobudliwością, zachowaniami agresywnymi i ryzykownymi, niską motywacją do nauki oraz słabymi wynikami w szkole, a także brakiem pasji i zainteresowań. Konsekwencją dysfunkcji systemu rodzinnego są ponadto przypadki ograniczania władzy rodzicielskiej przez sąd oraz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Jedną z dysfunkcji rodzin jest przemoc domowa, której definicja ustawowa została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

³ <http://sjp.pwn.pl/slownik/2555725/dysfunkcja>.

Więcej informacji dostarczają sprawozdania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje szereg procedur mających na celu pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin – współuzależnionym, doświadczającym przemocy domowej i innych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. W 2022 roku GKRPA wpłynęły 24 wnioski o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu. Spośród nich 20 wniosków zostało skierowanych do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, a 4 osoby podjęły leczenie dobrowolnie. Zespół motywacyjny przeprowadził w tym czasie 13 rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego. Terapię dobrowolnie podjęło 11 osób. W porównaniu do 2020 roku liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA, wzrosła o 9, natomiast liczba wniosków skierowanych do sądu – zwiększyła się o 16. Wpływ na niższe wartości powyższych danych w 2020 roku mogła mieć pandemia Covid-19.

W porównaniu do skali występowania innych problemów, skala problemu uzależnień może nie wydawać się duża, to trzeba pamiętać, że GKRPA interweniuje w przypadkach trudnych, gdy osoba pije w sposób szkodliwy dla siebie i otoczenia (np. rodziny, sąsiadów).

Inne dysfunkcje społeczne są słabiej rozpoznane. Niemniej jednak, szczególnie po okresie pandemii i związanej z nią izolacji społecznej, sygnalizuje się wzrost zagrożenia w szczególności uzależnieniem od internetu i gier, cyberprzemocą, a także wzrost skali występowania depresji i zaburzeń psychicznych, szczególnie u dzieci i młodzieży. Mogą one objawiać się nieco inaczej niż u dorosłych, poprzez m.in. nasilenie zachowań agresywnych, destrukcyjnych i autodestrukcyjnych, takich jak na przykład samookaleczanie. W świetle raportu „Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym” z badania przeprowadzonego na zlecenie Fundacji UNaweza, *obraz dzieci i młodzieży, jaki wyłania się z pozyskanych wyników, to obraz przepętniony samotnością, skrajnie niską samooceną i niskim poczuciem sprawczości. Roboczo nazwalibyśmy ten stan „triadą kryzysu psychicznego dzieci i młodzieży”, która przyczynia się między innymi do dramatycznego wzrostu myśli samobójczych wśród młodych ludzi, zachowań samobójczych i podejmowanych zamachów samobójczych. W dużym uproszczeniu dzieci w kryzysie psychicznym to dzieci przekonane o tym, że nic nie znaczą, niczego nie potrafią i dla nikogo nie są ważne. Obraz ten dopełnia niski poziom zaufania społecznego młodych, brak wiary w skuteczność profesjonalnej pomocy czy wsparcia społecznego i skala doświadczanej przemocy rówieśniczej, domowej oraz doświadczania hejtu⁶.*

5.3. Osoby niepracujące, ubogie

Ubóstwo i bezrobocie to dwa zjawiska ściśle ze sobą powiązane, choć nie zawsze brak płatnej pracy oznacza brak stałego dochodu, a w efekcie niski status materialny. Zjawisko bezrobocia można analizować w oparciu o statystyki PUP, jednak nie oddaje to do końca skali szerszego zjawiska, czyli braku płatnego zatrudnienia. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby,

⁶ J. Flis, M. Dębski, *Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym*. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi. 2023, s. 6.

doświadczeniem zawodowym bądź wykształceniem nieadekwatnym do potrzeb rynku pracy, a przy tym mogą mieć zbyt wysokie oczekiwania względem wynagrodzenia.

Barierą na rynku pracy mogą doświadczać również osoby po 50 roku życia. W Gminie Gołdap w 2022 roku stanowiły one, w liczbie 121, prawie jedną czwartą bezrobotnych (24,2%). Sytuacja tych osób nierzadko jest skomplikowana. Mogą to być osoby dysponujące wieloletnim doświadczeniem zawodowym, ale przy tym mieć nieaktualne kwalifikacje; lub nie mieć doświadczenia w pracy w ogóle ze względu na wcześniejsze zajmowanie się domem i wychowaniem dzieci bądź podlegać stereotypom dotyczącym osób starszych na rynku pracy. Wszystko to może mieć wpływ na trudności w znalezieniu zatrudnienia.

Pomimo zmniejszania rozmiarów bezrobocia rejestrowanego problemem pozostaje nadal długotrwałe bezrobocie, rozumiane jako pozostawanie przez bezrobotnego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Osoby należące do kategorii osób długotrwałe bezrobotnych w 2022 roku, w liczbie 229, stanowiły 45,7% wszystkich bezrobotnych z gminy. W porównaniu do 2020 roku ich liczba spadła o 40 osób (o 14,9%), a odsetek w strukturze zwiększył się o 1,1 punktu procentowego.

Bezrobocie stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Gołdap. W 2022 roku z tego tytułu wsparcie otrzymało 231 rodzin, w których funkcjonowały 744 osoby. W porównaniu do 2020 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 47, tj. o 16,9, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 98 tj. o 11,6%.

Nierzadko konsekwencją bierności zawodowej i bezrobocia jest ubóstwo, będące zjawiskiem społecznym polegającym na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny⁷. Może ono być mierzone zarówno w sposób absolutny, co oznacza niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb osoby lub rodziny, bądź w sposób relatywny, kiedy odzwierciedla nierówności społeczne i związane jest z porównaniem poziomu życia danej osoby czy rodziny do średniej w społeczeństwie.

Ubóstwo stanowi jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, przy czym musi ono współwystępować z innym powodem wskazanym w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. W 2022 roku ubóstwo stanowiło jeden z głównych powodów udzielania wsparcia mieszkańcom Gminy Gołdap. Z tego tytułu świadczenia z pomocy społecznej otrzymało 266 rodzin, w których funkcjonowało 566 osób. W porównaniu do 2020 roku liczba rodzin spadła o 73, tj. o 21,5%, natomiast liczba osób w rodzinach zmniejszyła się o 216, tj. o 27,6%.

Jednym z przejawów ubóstwa jest bezdomność. Ze wsparcia OPS z tego powodu w latach 2020-2022 korzystało od 34 do 39 osób. Bezdomność może stanowić efekt różnych przyczyn, wśród których można wskazać rozpad rodziny, uzależnienie, brak stałych dochodów lub niski ich poziom, eksmisję oraz uzależnienia. Zadaniem gminy jest zapewnienie osobom dotkniętym problemami bezdomności tymczasowego schronienia przez przyznanie miejsca w

⁷ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ubostwo;3990730.html>

(66,6%) to osoby niepełnosprawne prawnie, a 909 (33,4%) to osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Wśród głównych powodów korzystania przez mieszkańców Gminy Gołdap ze świadczeń z pomocy społecznej są dwa bezpośrednio związane ze zdrowiem. W 2022 roku w 133 rodzinach funkcjonowały osoby wymagające wsparcia związanego z długotrwałą lub ciężką chorobą. W porównaniu do 2020 roku liczba tych rodzin zmniejszyła się o 31, tj. o 18,9%, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 68 (o 25,6%). Niepełnosprawność członka rodziny w 2022 roku była powodem wsparcia 152 rodzin z terenu gminy, w których funkcjonowały 284 osoby. Liczba tych rodzin w omawianej perspektywie zmniejszyła się o 23 (o 13,1%), natomiast liczba osób w nich funkcjonujących spadła o 78, tj. o 21,5%.

Osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorujące i ich rodziny często w większym stopniu niż inni członkowie społeczności lokalnej narażone są na ubóstwo i wykluczenie. Mogą doświadczać odrzucenia zarówno w wymiarze personalnym, przez środowisko społeczne, jak i na gruncie zawodowym. Osoby z niektórymi rodzajami niepełnosprawnościami (np. ruchowo, niewidome i niedowidzące, głuche) mierzą się w codziennym funkcjonowaniu z barierami architektonicznymi, technicznymi oraz w komunikowaniu się, przez co ich uczestnictwo w życiu społecznym jest utrudnione. Ponadto jednymi z częściej doświadczanych problemów jest niedostatek środków finansowych oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji. W rodzinach, w których przynajmniej jeden z członków jest osobą zależną, wymagającą stałej opieki, nasilają się problemy związane z godzeniem pracy zarobkowej i innych obowiązków, a także przemęczenie i wypalenie osoby bliskiej sprawującej opiekę nad osobą chorującą lub z niepełnosprawnościami.

5.5. Osoby starsze

Według WHO, starość zaczyna się wraz z 60 rokiem życia i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości. Jednak pierwsze zmiany biologiczne, które oznaczają początek starości, zaczynają się w organizmie ludzkim już po czterdziestce. To wtedy słabnie zdrowotność oraz obniża się sprawność, rośnie zagrożenie przewlekłą chorobą i niepełnosprawnością. W wieku starszym te zmiany się nasilają – spada stężenie hormonów, spowalniają się funkcje poznawcze, motoryczne i pamięć, zaś występujące schorzenia dotyczą najczęściej układu krążenia (choroba wieńcowa, nadciśnienie), zmian nowotworowych, cukrzyca typu 2 i choroby układu kostno-stawowego. Osłabieniu ulega system immunologiczny, zdolność regeneracji po wysiłku oraz przystosowywanie się organizmu do zmiennych warunków¹⁰.

Jednak to, w jakiej kondycji psychicznej, emocjonalnej, fizycznej i społecznej dana osoba wkracza w wiek seniorski, zależy od mnóstwa czynników. Przede wszystkim jest efektem tego, jaki tryb życia osoba prowadziła, np. czy uprawiała sport lub inne aktywności na

¹⁰ https://www.doz.pl/czytelnia/a12239-Zrozumiec_seniora_-_potrzeby_i_emocje_osob_starszych

domu pomocy społecznej. W 2022 roku w DPS w przebywało 30 mieszkańców gminy, czyli o 1 osobę mniej niż w 2020 roku.

Porównując te liczby z danymi demograficznymi można dojść do wniosku, że skala zapotrzebowania na wsparcie jest wciąż relatywnie niewielka, jednakże wraz z dalszym wzrostem liczb seniorów oraz wydłużaniem się okresu trwania życia, a także pogarszaniem stanu zdrowia i rosnącym osamotnieniem osób starszych, zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych oraz innych działań pomocowych będzie rosnąć. Oprócz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu należy również mieć na uwadze także potrzebę kreowania warunków aktywności i rozwoju osób starszych, w tym między innymi aktywności edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej, fizycznej. Osoby w wieku od 60 lat wżwyz to nie tylko osoby wymagające pomocy, ale także osoby, które mogą jeszcze pracować, działać społecznie, pomagać innym, uczyć się i rozwijać. Mają też potencjał zbudowany na latach doświadczeń i pracy, który należy diagnozować i zagospodarowywać dla dobra wspólnego. Z racji tego, że w najbliższych latach osób w starszych grupach wiekowych będzie przybywać, już teraz można mówić nie tylko o społeczeństwie starzejącym się, ale o społeczeństwie różnego wieku, czyli takim, w którym każda grupa wiekowa ma zadania do spełnienia.

osoby/rodziny dotknięte bezrobociem	68	29,4%
dzieci i młodzież	59	25,5%
samotne matki/samotni ojcowie	57	24,7%
rodziny wielodzietne	36	15,6%
nie ma takich grup	2	0,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Najczęstszymi problemami i trudnościami życiowymi rodzin w Gminie są, w opinii respondentów, uzależnienia członków rodzin oraz niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta, na co wskazało po 56,7% badanych. W dalszej kolejności wskazywano chorobę i problemy zdrowotne (46,8%), brak pieniędzy na bieżące wydatki (45,0%), zadłużenie rodziny (41,1%), brak stałego zatrudnienia (35,5%), konflikty rodzinne i małżeńskie (33,3%) oraz niepełnosprawność członka rodziny (30,3%).

Tabela 11. Jakich problemów/trudności życiowych, w Pana/i opinii najczęściej doświadczają rodziny w Gminie?

Wyszczególnienie	Liczba	%
uzależnienie członka rodziny (np. alkohol, narkotyki, internet)	131	56,7%
niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta	131	56,7%
choroba, problemy zdrowotne	108	46,8%
brak pieniędzy na bieżące wydatki	104	45,0%
zadłużenie rodziny (kredyty, pożyczki)	95	41,1%
brak stałego zatrudnienia	82	35,5%
konflikty rodzinne/małżeńskie	77	33,3%
niepełnosprawność członka rodziny	70	30,3%
przemoc domowa	52	22,5%
trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem	49	21,2%
złe warunki mieszkaniowe	43	18,6%
konflikty z prawem członka rodziny	19	8,2%
rodziny w Gminie nie doświadczają problemów/trudności życiowych	6	2,6%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Mniej niż jedna czwarta badanych wskazywała na przemoc domową (22,5%), trudności wychowawcze (21,2%), złe warunki mieszkaniowe (18,6%) oraz konflikty z prawem członka rodziny (8,2%). W opinii 2,6% rodziny nie doświadczają trudności życiowych.

Jedną z poważnych dysfunkcji rodzin stanowi przemoc domowa, której temat pogłębiono w badaniu. Zapytano respondentów o to, czy znają osobiście rodziny z terenu Gminy, w których występuje przemoc. W świetle uzyskanych odpowiedzi, 20,8% zna jedną taką

kompleksy	26	11,3%
nie wiem/nie mam zdania na ten temat	16	6,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wśród negatywnych zagrożeń odnoszących się do dzieci i młodzieży w Gminie najczęściej wskazywano alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze (65,4%), zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (61,0%), bezproduktywne spędzanie wolnego czasu (55,8%), zaniedbania wychowawcze (51,9%) oraz utrudniony start w dorosłe życie (50,2%). W mniejszej skali zaznaczano przestępczość i chuligaństwo (37,7%), wyjazdy rodziców za granicę (24,2%) oraz przemoc ze strony rodziców/opiekunów (20,8%). Zdania na ten temat nie wyraziło 4,8% badanych.

Tabela 13. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej w Gminie?

Wyszczególnienie	Liczba	%
alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze	151	65,4%
zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (telefony, internet, komputery)	141	61,0%
bezproduktywne spędzanie czasu wolnego	129	55,8%
zaniedbania wychowawcze	120	51,9%
utrudniony start w dorosłe życie/brak perspektyw	116	50,2%
przestępczość i chuligaństwo	87	37,7%
wyjazdy rodziców za granicę	56	24,2%
przemoc ze strony rodziców/opiekunów	48	20,8%
nie wiem/nie mam zdania na ten temat	11	4,8%
żadne	3	1,3%
zaniedbanie socjalne (niedożywienie, higiena)	0	0,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W obszarze wspierania rodzin z dziećmi respondenci uznali za najistotniejsze takie działania jak zapewnienie pomocy psychologicznej (60,2%), zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży (47,6%), zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (45,0%), zapewnienie wsparcia terapeutycznego (39,4%), zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 (39,0%), działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich (29,4%), prowadzenie placówek wsparcia dziennego (26,8%), zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin (23,4%), działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej (20,8%), grupy wsparcia (19,9%) oraz wsparcie asystenta rodziny (19,5%).

utrudniony dostęp do edukacji	19	8,2%
nie wiem/nie mam zdania na ten temat	4	1,7%
nie doświadczają żadnych barier/problemów	3	1,3%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Osoby starsze w Gminie Gołdap, w opinii badanych, najczęściej doświadczają trudności finansowych (61,0%), a w dalszej kolejności utrudnionego dostępu do usług opiekuńczych (56,3%), chorób (55,0%), utrudnionego dostępu do placówek rehabilitacyjnych (54,1%), utrudnionej możliwości korzystania ze środków transportu (53,2%), samotności (40,7%), barier architektonicznych (36,8%). W dalszej kolejności wskazywano na brak poczucia bycia potrzebnym (26,8%), brak lub niewystarczającą opiekę ze strony rodziny (24,2%), brak pracy (23,8%), a także brak lub niewystarczającą ofertę aktywizacji zawodowej (19,0%).

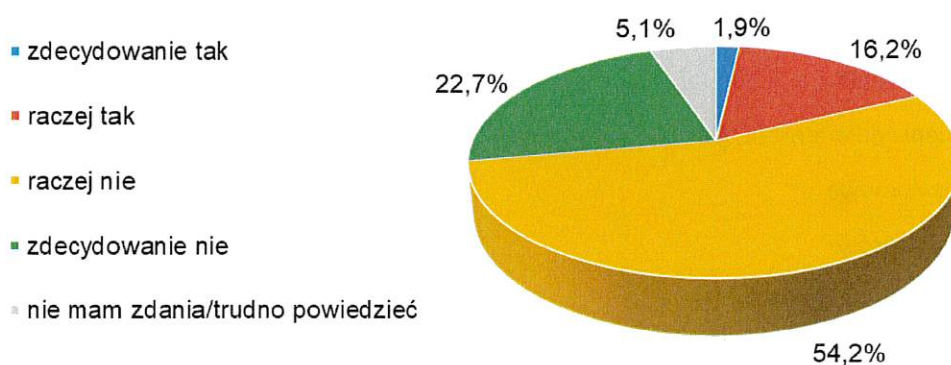
Za najważniejsze działania w tym obszarze w najbliższych latach uznano zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów (82,7%), zwiększenie dostępu do rehabilitacji (67,5%), zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych (54,5%), zapewnienie pomocy psychologicznej (43,7%), zapewnienie całodobowej opieki (39,0%), zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (36,8%), ułatwienie dojazdu do miejsc świadczenia usług społecznych (35,9%), organizację różnorodnych form spędzania czasu wolnego (30,7%), kursy i szkolenia dla opiekunów faktycznych (29,9%), wsparcie asystentów osób starszych i osób niepełnosprawnych (29,0%), opiekę wytchnieniową (28,1%), likwidację barier architektonicznych (25,5%) oraz integrację ze środowiskiem lokalnym (24,7%).

Tabela 16. Jakich trudności doświadczają najczęściej osoby bezrobotne w Gminie?

Wyszczególnienie	Liczba	%
brak motywacji do znalezienia zatrudnienia	123	53,2%
niechęć do podejmowania pracy	111	48,1%
nieumiejętność poszukiwania pracy	90	39,0%
kwalfikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy	85	36,8%
niewystarczająca liczba miejsc pracy	83	35,9%
zbyt wysokie aspiracje osób bezrobotnych odnośnie pracy i wynagrodzenia	70	30,3%
brak dostosowania ofert pracy do kwalifikacji osób bezrobotnych	66	28,6%
niewystarczające możliwości odbycia kursów, szkoleń i staży zawodowych	50	21,6%
nie wiem/nie mam zdania na ten temat	14	6,1%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W obszarze wsparcia osób bezrobotnych za najważniejsze działania uznano inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy (48,9%) oraz organizację staży zawodowych (42,4%), a w dalszej kolejności doradztwo zawodowe dla dorosłych i młodzieży (32,9%), aktywizację zawodową osób w wieku 50+ (29,4%), aktywizację zawodową kobiet (28,6%), aktywizację

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Uczniom zadano również pytanie o to, czy uczęszczają na zajęcia dodatkowe organizowane w szkole lub poza szkołą. W świetle uzyskanych odpowiedzi aż 82,4% nie uczęszcza na dodatkowe zajęcia organizowane w szkole, natomiast 44,0% nie uczęszcza na takie zajęcia poza szkołą. W przypadku zajęć organizowanych w szkole 4,2% badanych deklaruje, że uczęszcza na nie *często*, 8,8% *czasami*, a 4,6% *rzadko*. W zajęciach pozaszkolnych *często* uczestniczy 39,4% ankietowanych, *czasami* 9,7%, a *rzadko* 6,9%.

Tabela 17. Czy uczęszczasz na dodatkowe zajęcia np. muzyczne, sportowe, plastyczne, wyrównawcze organizowane w szkole lub poza szkołą?

Wyszczególnienie	Tak, często	Tak, czasami	Tak, rzadko	Nie
W szkole	4,2%	8,8%	4,6%	82,4%
Poza szkołą	39,4%	9,7%	6,9%	44,0%

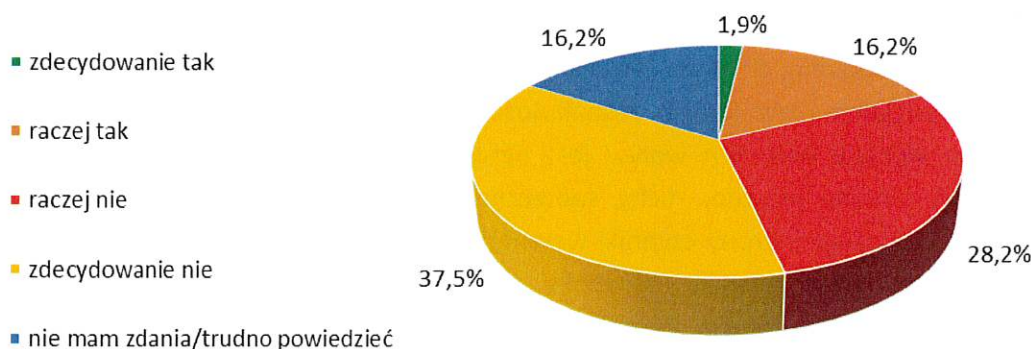
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Analizie poddano także kwestię miejsc spotkań dla młodzieży. Na pytanie o to, czy na terenie Gminy Gołdap są miejsca, w których młodzież może spędzać czas wolny w tym rozwijać nieodpłatnie swoje zainteresowania, uzyskać pomoc w odrabianiu lekcji, takie jak kluby młodzieżowe, świetlice, prawie połowa respondentów (40,3%) odpowiedziała, że nie ma takich miejsc; 20,4% badanych wskazało, że są, a 39,4% nie wie o takich miejscach. Jednocześnie 76,4% ankietowanych uważa, że takie miejsca są potrzebne. Tylko 6,0% nie widzi potrzeby tworzenia takich miejsc, a 17,6% nie ma zdania na ten temat. Gdyby młodzież miała takie miejsce współtworzyć, to 62,5% postawiłaby na możliwość rozwoju zainteresowań, a 55,1% na spotkania integracyjne w gronie znajomych. Według 47,7% badanych powinno być to miejsce dostępne w godzinach popołudniowych i w weekendy, w opinii 31,5% chciałoby dostęp do poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego, a 12,5% do doradztwa zawodowego.

Tabela 18. Z jakimi problemami, w Twojej opinii, boryka się młodzież?

Wyszczególnienie	Liczba	%
problemy z rówieśnikami	116	53,7%

Wykres 7. Czy planujesz w przyszłości mieszkać w Gminie Gołdap?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Na pytanie, dlaczego badani nie chcą mieszkać w Gminie Gołdap, po 44,4% twierdzi, że nie dzieje się tu nic ciekawego oraz że nie widzi tu dla siebie żadnych perspektyw. Nieco mniej, 36,1% uważa, że będzie im łatwiej żyć w innym miejscu; 35,6% nie widzi tu dla siebie miejsc pracy, a 33,8% nie widzi tu możliwości dalszej edukacji. Ponad 13,0% badanych sugeruje się tym, że ich znajomi chcą stąd wyjechać.

Tabela 20. Co mogłoby zatrzymać Cię w Gminie?

Wyszczególnienie	Liczba	%
możliwość podjęcia tu dobrej pracy	118	54,6%
możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań	90	41,7%
bogata oferta zajęć i wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych	53	24,5%
znajomi, którzy też tu zostaną	54	25,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Uczniów, którzy wzięli udział w badaniu, w Gminie Gołdap mogłaby zatrzymać w największym stopniu możliwość podjęcia tu dobrej pracy (54,6%), a w dalszej kolejności możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań (41,7%). W opinii 24,5% mogłaby to być bogata oferta zajęć i wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, a 25,0% twierdzi, że znajomi, którzy tu zostaną.

własnym zdrowiem, podejmowanie decyzji sprzyjających zdrowiu, kształtowanie potrzeb i kompetencji do rozwiązywania problemów zdrowotnych, a także zwiększanie potencjału zdrowia.

Szczególnym wyzwaniem staje się obecnie również zapewnienie dostępności do aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami i innych, których mobilność ogranicza wiek czy stan zdrowia. W tym zakresie powinny być podejmowane działania służące likwidacji barier w przestrzeni publicznej, w tym barier komunikacyjnych, architektonicznych czy cyfrowych. Ważne jest tu wykorzystywanie rozwoju nowych technologii oraz dostosowywanie budynków, sprzętów oraz działań do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i różnych dysfunkcjach, nie tylko narządu ruchu, ale również wzroku, mowy czy słuchu.

W świetle statystyk pomocy społecznej, do dominujących problemów na terenie Gminy Gołdap należy zaliczyć ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, potrzebę ochrony macierzyństwa i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Przewyciężanie tych problemów jest trudne, ponieważ najczęściej mają utrwalony charakter. Znacząca liczba rodzin dotkniętych chorobą i niepełnosprawnością prawdopodobnie będzie stale korzystać z tego tytułu z pomocy społecznej, jednak może też stanowić przyczynek do zaplanowania działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia.

Do wyzwań lokalnej polityki społecznej należy też zaliczyć różne rodzaje uzależnień, w tym nie tylko od substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol, narkotyki czy dopalacze, ale także uzależnienia behawioralne np. od internetu, komputera czy hazardu. Są one trudne do wykrycia i zdiagnozowania, a często mają nieuświadomiony charakter bądź nie zostają ujawnione przez osoby nimi dotknięte ze względu chociażby na poczucie wstydu czy brak wiary w możliwość uzyskania skutecznej pomocy. Oba rodzaje uzależnień są niebezpieczne ze względu na ich wpływ na zdrowie fizyczne, a także na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne osób oraz rodzin. Niejednokrotnie prowadzą nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Ważne jest również dążenie do zachowywania higieny cyfrowej, co nie tylko będzie sprzyjało zapobieganiu uzależnieniom związanym z nowymi technologiami, ale także może zmniejszyć ryzyko doświadczenia cyberprzemocy, czyli przemocy z ich użyciem. W przypadku młodzieży cyberprzemoc może przyjąć formę hejtu, wyzwisk, szantażu, podszywania się pod inną osobę, zamieszczania w internecie kompromitujących zdjęć i filmów, bądź rozsyłania ich za pomocą elektronicznych środków komunikacji. Konsekwencje mogą okazać się tragiczne, ponieważ coraz częściej wskazuje się, że to takie sytuacje sprzyjają depresji, samookaleczaniu, a nawet podejmowaniu prób samobójczych przez dzieci i młodzież.

Szczególnym wsparciem należy obejmować rodziny z dziećmi, w tym wielodzietne, niepełne, borykające się z trudnościami codziennego życia i dysfunkcjami, takimi jak przemoc czy uzależnienia. Trzeba wspierać je w szczególności w obszarach kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowych wzorców i relacji w rodzinie, rozwoju dzieci i młodzieży, aktywności i integracji społecznej rodzin czy przewyciężania trudności życiowych. Ważne

strategią można prognozować, że wizja rozwoju społecznego gminy zawarta w niniejszym dokumencie zostanie zrealizowana.

Na powyższe nakładają się poważne, globalne wyzwania związane ze zmianami klimatycznymi, wyczerpywaniem się złóż surowców energetycznych (ropa, węgiel, gaz) oraz degradacją środowiska naturalnego. Jeśli w perspektywie kilku lat nie uda się wprowadzić radykalnej zmiany sposobu pozyskiwania surowców, projektowania i produkcji, a także zmiany stylów konsumpcji, czyli szeroko rozumianej transformacji energetycznej w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, należy przewidywać, iż w niedalekiej przyszłości gospodarkę i społeczeństwo dotknie kryzys znacznie poważniejszy w skutkach niż recesja z lat 2007-2009¹². W obliczu tego, Strategia powinna uwzględniać skuteczne zarządzanie w sytuacjach kryzysowych oraz innowacyjne metody pracy, a także elastyczność i reagowanie na zmiany. Należy mieć również na uwadze współczesne trendy definiujące politykę społeczną w Polsce, m.in. rozwój usług społecznych, w tym z udziałem centrów usług społecznych, a także deinstytucjonalizację, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Na poziomie gmin będzie się to wiązało m.in. z koniecznością budowy skutecznego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

¹² Zob. więcej: M. Popkiewicz, *Rewolucja energetyczna. Ale po co?*, Wydanie II, Wydawnictwo Sonia Draga, Katowice 2019.

- dzieci i młodzież bez względu na status społeczny i poziom zamożności ich rodzin, z uwagi na szczególne zagrożenie problemami takimi jak ubóstwo, bezrobocie, brak odpowiednich perspektyw życiowych, uzależnienia (zwłaszcza od alkoholu, dopalaczy, komputera, internetu oraz telefonów komórkowych) i inne zachowania ryzykowne;
- osoby starsze, z niepełnosprawnościami i/lub ciężko, przewlekłe chorujące, zwłaszcza te, które posiadają niewielkie dochody (np. w postaci emerytury lub renty), zaś w swoich środowiskach są osamotnione oraz osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i z zaburzeniami psychicznymi;
- osoby znajdujące się w sytuacjach skrajnych (pod względem egzystencjalnym), w szczególności z powodu uzależnień, bezdomności, pobytu w zakładzie karnym, zdarzeń losowych;
- społeczność gminy ze względu na potrzebę wzmacniania jej aktywności oraz integracji i zaangażowania w sprawy lokalne, a także ustawicznego kształcenia w różnych obszarach, takich jak zdrowie czy bezpieczeństwo.

Zdefiniowane wyżej obszary oddziaływań przekładają się na zaplanowane w ramach Strategii kierunki niezbędnych działań, które integrują zasoby, kompetencje i zadania z zakresu pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, zdrowia, mieszkalnictwa, bezpieczeństwa publicznego, kultury oraz sportu i rekreacji. Ich efektywna realizacja wymaga m.in.:

- ✓ stałego zwiększania kompetencji pracowników i osób zaangażowanych w realizację Strategii, poprzez systematyczny udział w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji;
- ✓ wspierania kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą w rodzinie oraz interwencją kryzysową w postaci superwizji i pomocy psychologicznej;
- ✓ wzmocnienia współpracy i komunikacji międzyinstytucjonalnej w obszarach objętych Strategią, służącej szybkiej diagnozie oraz przeciwdziałania dysfunkcjom społecznym, a także zmniejszaniu skali ich występowania;
- ✓ ukierunkowania na nowe, innowacyjne rozwiązania w zakresie objętym Strategią, służące większej otwartości i elastyczności działania, a także zwiększeniu skuteczności oddziaływań;
- ✓ umiejętności zarządzania w sytuacjach kryzysowych, w szczególności rozpoznawania i diagnozowania sytuacji, podjęcia skutecznych działań zaradczych oraz przewidywania skutków i przeciwdziałaniu im;
- ✓ podejmowania wspólnych działań rzeczniczych i lobbystycznych na rzecz rozwiązań, które nie leżą w gestii gminy, a mogą w istotny sposób przyczynić się do rozwiązania istniejących problemów oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Powyższe działania dotyczą każdego z przyjętych obszarów priorytetowych.

Cel strategiczny 2. Ograniczenie skali bierności zawodowej, bezrobocia i ubóstwa wśród mieszkańców

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności i samodzielności	1) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami rynku pracy oraz pracodawcami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców gminy, w szczególności osób należących do grup <i>defaworyzowanych</i> . 2) Wspieranie usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów, ułatwiających rodzicom powrót lub wejście na rynek pracy.
2. Zmniejszanie barier utrudniających dostęp mieszkańców do aktywizacji zawodowej	3) Rozwój wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i innych form wsparcia środowiskowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym także jako etap przygotowujący do zatrudnienia. 4) Zapewnienie najuboższym mieszkańcom podstawowych warunków egzystencjalnych, w tym szczególnie osobom bezdomnym w zakresie schronienia, posiłków i ubrania.
3. Poprawa warunków socjalno-bytowych osób i rodzin mieszkających w gminie	5) Działania wspierające powrót do naturalnego życia społecznego osób z niego wyizolowanych, zwłaszcza doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym oraz osób bezdomnych. 6) Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr dla osób i rodzin najbardziej potrzebujących.
Wskaźniki realizacji działań <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia. ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności, zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, w tym m.in. kobiety, długotrwale bezrobotni, bezrobotni do 30 roku życia i powyżej 50 lat. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, którzy wzięli udział w różnych formach aktywizacji zawodowej. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, którzy podjęli pracę niesubsydiowaną. ▪ Liczba dzieci do lat 6 objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie. ▪ Liczba zorganizowanych zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących. 	
Okres realizacji	2024-2031

Cel strategiczny 4. Kreowanie warunków aktywności i rozwoju osób starszych

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Rozwój oferty aktywizacji osób starszych w środowisku lokalnym	1) Edukacja prozdrowotna społeczeństwa w zakresie promocji zdrowego stylu życia, właściwego odżywiania oraz higieny ciała. 2) Organizacja, inicjowanie i wspieranie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i fizycznej osób starszych, w tym m.in. pogadank, kursów, zajęć rozwijających pasje, wycieczek.
2. Zwiększenie dostępności różnych form opieki i wsparcia osób starszych, w szczególności przewlekle chorujących	3) Rozwój środowiskowych form opieki i wsparcia dla osób w podeszłym wieku, udzielających pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a także stymulujących intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność. 4) Tworzenie i rozwój ośrodków wsparcia dla osób starszych, takich jak np. dzienny dom pobytu, środowiskowy dom samopomocy, klub seniora.
3. Poprawa jakości życia osób starszych	5) Organizacja usług opiekuńczych w celu jak najdłuższego utrzymania osób starszych o ograniczonej sprawności w środowisku zamieszkania. 6) Organizowanie pomocy sąsiedzkiej na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. 7) Upowszechnianie wolontariatu na rzecz osób starszych, a także zaangażowanie seniorów w inicjatywy służące integracji międzypokoleniowej i tworzeniu banku czasu. 8) Realizowanie instrumentów wsparcia ułatwiających funkcjonowanie osobom starszym (np. asystent osobisty osoby starszej, door to door teleopieka, usługi sąsiedzkie).
Wskaźniki realizacji działań <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej. ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. ▪ Liczba zorganizowanych form aktywności skierowanych do osób starszych. ▪ Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia dla osób starszych/liczba miejsc. ▪ Liczba osób starszych korzystających z usług opiekuńczych, usług asystenckich, teleopieki i innych. 	
Okres realizacji	2024-2031

Cel strategiczny 6. Rozwój ekonomii społecznej oraz aktywności społecznej mieszkańców

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie znaczenia ekonomii społecznej w gminie	1) Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej oraz możliwości uzyskania wsparcia przez osoby planujące prowadzić działalność gospodarczą w ramach spółdzielni socjalnej, fundacji lub stowarzyszenia.
2. Tworzenie sprzyjających partycypacji obywatelskiej, integracji i aktywności mieszkańców	2) Dążenie do stosowania przez jednostki organizacyjne gminy klauzul, pozwalających na wspieranie przy zakupie usług dodatkowych celów społecznych. 3) Rozwój współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. włączanie ich przedstawicieli do zespołów opiniotwórczych i konsultacyjnych, zlecenie realizacji zadań publicznych itd.
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z mieszkańcami i ich organizacjami na rzecz dobra wspólnego	4) Upowszechnianie informacji o działaniach i zamierzeniach samorządu gminy i organizacji współpracujących, w tym o ważnych dla społeczności wydarzeniach. 5) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności. 6) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partycypacji mieszkańców w sprawy lokalne w szczególności poprzez rozwój świetlic wiejskich oraz wsparcie działań i inicjatyw realizowanych na poziomie sołectw.
Wskaźniki realizacji działań	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba postępowań w zakresie zamówień publicznych, w których zastosowano klauzule wspierające cele społeczne. ▪ Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje na realizację zadań publicznych. ▪ Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych w zespołach doradczych, opiniotwórczych, konsultacyjnych i in. ▪ Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami. 	
Okres realizacji	2024-2031

rozwój turystyki poprzez prowadzenie Centrum Informacji Turystycznej w Gołdapi, pomoc materialna dla uczniów i studentów oraz działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w zakresie określonym art. 4 ust. 1 w pkt. 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W przyszłości mogą to być również inne usługi, m.in. z zakresu wspierania rodziny, pomocy społecznej, w tym wsparcia osób starszych, a także usługi wspierania osób z niepełnosprawnościami.

9.2. Koordynacja wdrażania Strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak jej opracowanie, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Gołdap, a także Powiatu Gołdapskiego czy podmiotów ekonomii społecznej. Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze Gminy – Burmistrz oraz Rada Miejska, natomiast instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Strategii będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Gołdapi.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap na lata 2024-2031 jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy wziąć pod uwagę, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o jej aktualizacji bądź o opracowaniu nowej Strategii, uwzględniającej nowe uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne.

Aktualizacja dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku gdy zmianie ulegną obszary priorytetowe i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii. Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, niż w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, służących monitoringowi działań. Jeżeli w procesie wdrażania Strategii zostanie zidentyfikowana potrzeba rozszerzenia zakresu lub przeformułowania wybranych wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii.

9.3. Ramy finansowe

Z uwagi na szeroki i różnorodny katalog działań planowanych do realizacji w ramach Strategii, należy w głównych źródłach jej finansowania uwzględnić środki pochodzące z różnych źródeł, w tym dostępne nie tylko dla gmin, ale także innych podmiotów

9.4. Monitoring Strategii

Monitoring jest podstawą sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji Strategii. Dane zebrane w jego trakcie są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań przeznaczonych zarówno na potrzeby wewnętrzne, jak i raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także aktualizacji przyjętych planów.

Wskaźniki realizacji działań, które będą podlegać monitoringowi zostały wskazane przy celach i kierunkach działań. Przewiduje się prowadzenie monitoringu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap na lata 2024-2031* co dwa lata – za każde zakończone dwa lata kalendarzowe wdrażania Strategii. Raporty z monitoringu Strategii powinny zawierać osiągnięte wartości wskaźników oraz opis zrealizowanych działań, a także wnioski i rekomendacje dla dalszej realizacji Strategii. Przedmiotem monitoringu będą wskaźniki, odnoszące się do kierunków niezbędnych działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym obszarom Strategii.

**Uzasadnienie do uchwały Nr LXXXVI/608/2024 Rady Miejskiej w Gołdapi z dnia 2 lutego 2024 r.
w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap
na lata 2024-2031”**

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Dokument wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap jest kontynuacją działań określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap na lata 2016-2023, uzupełnionych o nowe rozwiązania dostosowane do aktualnych potrzeb społeczności lokalnej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.